

REGULAMIN

ODZNAKI KRAJOZNAWCZEJ „WĘDROWNIK KRAJNY”

Odnaka Krajoznawcza „Wędrownik Krajny” jest odznaką regionu historycznej Krajny, ustanowioną przez Zarządy Oddziałów PTTK w Sępólnie Krajeńskim i w Złotowie w dniu 21 czerwca 1989 roku.

1. Odznakę ustanowiono w celu poznania i popularyzacji regionu historycznej Krajny.
2. Odnaka jest jednostopniowa.
3. Zasady zdobywania odznaki „Wędrownik Krajny”:
  - a. odznakę „Wędrownik Krajny” uzyskać może każdy, kto spełni następujące warunki:
    - uczestniczył w 6 Ogólnopolskich Złotach Miłośników Krajny począwszy od 1989 roku bądź uczestniczył w co najmniej 3 takich zlotach,
    - zwiedził 9 miejscowości ujętych w wykazie regulaminu z obszarów zlotów (patrz plansza), w których nie uczestniczył.
  - b. udokumentuje to w książeczce turystyki kwalifikowanej według ogólnie przyjętych w PTTK zasad.
4. Weryfikują i nadają odznakę Prezydium Zarządów Oddziałów PTTK w Sępólnie Krajeńskim i w Złotowie począwszy od 1992 roku.
5. Odnaka jest odpłatna i będzie wręczana na Złotach Miłośników Krajny.
6. Interpretacja Regulaminu należy do Zarządów Oddziałów PTTK w Sępólnie Krajeńskim i w Złotowie.

WYKAZ MIEJSCOWOŚCI I OBIEKTÓW

1.	ANNOPOLE – ruiny folwarku ks. A. J. Sułkowskiego
2.	AUGUSTOWO – wieś ulicówka
3.	BARTOSZKOWO – pałac i park dworski
4.	BATOROWO – kościół szachulcowy
5.	BADECZ – kościół neogotycki, folwark, park
6.	Białośliwie – szachulcowy spichlerz „Wacek”, kościół, pomnik ofiar wojny gład narzutowy
7.	BŁĘKWIT – młyn wodno-elektryczny
8.	BŁUGOWO – grodzisko, kościół neoromański, tablica po II wojnie
9.	„BOREK” – rezerwat leśny, wielogatunkowy las łęgowy
10.	JEZIORO BORÓWNO – rynnowe, 219 ha, długość 6 km, głębokość 18,5 m
11.	BRZOSTOWO – eklektyczny pałac i park dworski
12.	BRZUCHOWA GÓRA – 208 m n.p.m., miejsce kultu pogańskiego
13.	BUCZEK WIELKI – kościół, cenotaf, tablica pomordowanych
14.	BUCZEK MAŁY – park podworski, grodzisko wczesnośredniowieczne
15.	BUNTOWO – tablica pomordowanych nauczycieli
16.	BUSZKOWO – dworek z XIX w., młyn
17.	BYSZEWO – kościół renesansowo klasycystyczny
18.	CHLEBNO – pałac i park dworski
19.	DĄBKI – pałac eklektyczny, gład pomnik bitwy 1431 r.
20.	DEBRZNO MIASTO – ruiny zamku
21.	DEBRZNO WIEŚ – pseudoromańska kaplica, pałac
22.	DĘBNO – eklektyczny pałac, kaplica, park
23.	DZIERŻĄŻNO MAŁE – drewniany kościół, pomnikowy jawor
24.	DŹWIERSZNO WIELKIE – chała podcieniowa, kościół
25.	„GAJ KRAJEŃSKI” – rezerwat starodrzewu bukowo-dębowego
26.	GLESNO – grodzisko, kościół, gład rytowany „baba pomorska”, dwór
27.	GŁOMIA – rzeka długości 50 km, dopływ Gwdy
28.	GŁOMSK – tablica pomordowanych, kościół, dzwonnica
29.	GŁUBCZYN – grób ks. Maksymiliana Grochowskiego
30.	GOGOLIN – jezioro 18 ha, 25 m głębokości (najgłębsze w Złotowskim)

31.	GOSTYCYN – ślady grodziska wczesnośredniowiecznego
32.	GOŚCIERADZ – dworek Leona Wyczółkowskiego (1853-1936), tablica
33.	GÓRKA KLASZTORNA – najstarsze sanktuarium maryjne w Polsce, barokowy zespół klasztorny św. Rodziny, miejsce kaźni podczas II wojny światowej
34.	GÓRZNA – resztki grodziska, stare polskie nagrobki
35.	„GRABINA” – rezerwat naturalny
36.	GRABÓWNO – dworek, dom Michała Drzymały
37.	GROMADNO – stożkowane grodzisko z VII-IX w., kościół, brama dzwonnica z 1859 r.
38.	IŁOWO – plebania konstrukcji szkieletowej, kościół neogotycki z XIX w.
39.	KACZORY – wieś letniskowa, krajobraz
40.	KAMIENICA – pałac rokoko, spichrz
41.	KAMIEN – owalnica, znana od 1225 r., kościół szachulcowy, dzwony z 1632 i 1666 r., żeliwne krzyże cmentarne, chaty zespolone z budynkiem bramnym
42.	KAMIEN KRAJEŃSKI – kościół kolegiacki z XVIII w., pomnik
43.	KAROLEWO – miejsce kaźni 8 tys. Polaków w 1939 r. (mauzoleum)
44.	KIEŁPIN – 2 grodziska, „Szwajcaria kiełpińska” (krajobraz)
45.	KIEŁPIŃSKIE JEZIORO – siedlisko ptactwa
46.	KLESZCZYNA – zajazd z szopami i stajniami na 100 wozów i koni (dziś świetlica wiejska), ośrodek polonijny do 1939 r., tablica pomordowanych nauczycieli, kościół
47.	KOCUNIA – rzeka dł. 50 km, płynąca przez Krajne Zachodnią
48.	KOMIEROWO – zespół parkowo-pałacowy, grodzisko, kościół
49.	KORONOWO – kościół gotycki pocysterski, młyn wodny, głaz pamiątkowy 550 rocznicy bitwy grunwaldzkiej, zalew
50.	KOZIA GÓRA KRAJEŃSKA – cmentarzysko archeologiczne
51.	KRAJENKA – kościół z XVIII w. z przebudowanego zamku A. Sułkowskiej, pałac klasycystyczny, dzwonnica, tablice pamiątkowe (nowa na Banku Ludowym pamięci Wacława Frankowskiego)
52.	KRUKÓWKO – mogiły zbiorowe 100 żołnierzy Armii Czerwonej
53.	KROSTKOWO – kościół neoromański o interesującym wnętrzu, tablice pamiątkowe, dzwonnica
54.	KRZYWA WIEŚ – malownicze położenie obok Brzuchowej Góry, głazy narzutowe przy kościele.
55.	KUJAN – park, starodrzew w Borze Kujańskim, kamień-pomnik wyzwolenia Krajny Zachodniej na dawnej granicy – z 1939 r.
56.	ŁĘDYCZEK – do 31.12.1972 r. najmniejsze miasto w Polsce, nad Gwdą u spływu Debrzynki i Czarnej, ośrodek letniskowy
57.	LIPKA KRAJEŃSKA – kościół, IPN (dawny obóz przejściowy 1939) tablice pamiątkowe nauczycieli.
58.	LUTOWO – chałupy, stary kościół drewniany
59.	„LUTOWO” – torfowisko śródleśne, pomniki przyrody
60.	LUTÓWKO MŁYN – d. młyn wodny z XIX w., kościół z kamienia polnego, drzewa pomnikowe
61.	„ŁĄKI ŚLESIŃSKIE” – rezerwat florystyczny brzozy niskiej
62.	ŁOBŻENICA – barokowy kościół (XVIII w.), kapliczka przydrożna, kamienice klasycystyczne, miejsce urodzenia Jana Rymarkiewicza (1811-89) – dziennikarza, historyka, literatury, dawny zajazd, groby z 1939 r. 72 rozstrzelanych w czasie II wojny światowej; izba-muzeum
63.	ŁOBZONKA – rzeka długości 60 km, źródła koło Batorowa
64.	MAŁA CERKWICA – kapliczka ludowa św. Wawrzyńca, chałupy drewniane, miejscowość historyczna z 1434 r.
65.	MAŁA KLONIA – miejsce walk w 1939 r.
66.	MAKOWARSKO – chata drewniana z XVIII w.
67.	MARYNIEC – pałac, dawny folwark na pustkowiu, jeziora
68.	MIASTECZKO KRAJEŃSKIE – położone w jarze, krajobraz, kościół, groby M. Drzymały i jego żony
69.	MINIKOWO – łąkarski zakład doświadczalny (do zwiedzania)
70.	MROCZA – nad Rokitką, walki w 1918-19 upamiętnione, kościół
71.	NAKŁO – gród kasztelański, kościół, głaz narzutowy, miejsce pamięci na cmentarzu
72.	NOTEĆ – długość 389 km, dopływ Warty, tzw. leniwa od Nakła do ujścia w rozległej dolinie
73.	NIECHORZ – młyn wodny murowany na Sępólnie, chata szkieletowa
74.	NOWY DWÓR k. KORONOWA – mogiła ofiar hitleryzmu
75.	OPŁAWIEC – zakole Brdy o stromym brzegu
76.	ORLE – ruiny zamku gotyckiego z XIV w., miejsce urodzenia starosty radziejowskiego Świętosława Orzelskiego
77.	OSIEK n. NOTECIA – cmentarzysko archeologiczne, skansen etnograficzny
78.	OSOWO – głazy narzutowe (dwa) i grodzisko średniowieczne
79.	OSÓWKA – kościół szachulcowy salowy z 1798 r. z hełmem barokowym, dzwonnica z 1728 r.
80.	PATEREK – miejsce straceń w żwirowni 250 Polaków i Żydów upamiętnione pomnikiem.

81.	PEPPERZYŃ – kościół późnobarokowy z bogatą dekoracją elewacji, zabytkowa chałupa krajeńska
82.	PIECEWO – kościół szachulcowy z 1800 r., wieża drewniana z hełmem barokowym z 1664 r. i dzwonem z 1789 r., krzyże żeliwne na cmentarzu, szkoła 1000-latka
83.	PIŁA – miejsce urodzenia Stanisława Staszica, Muzeum S. Staszica, Muzeum Wyzwolenia miasta, pomnik, tablice pamiątkowe z lat walki o polskość, dawny konsulat polski, kościoły.
84.	PIŁA LESZKÓW – dwa cmentarze wojenne z I i II wojny – groby jeńców; Anglicy, Francuzi, Litwini, Łotysze, Żydzi, Rosjanie, Muzułmanie, Polacy, groby żołnierzy i ofiar terroru hitlerowskiego
85.	PODRÓŻNA – dawne założenie dworskie, kaplica podworska, spichlerz z 1911 r. z łamanym dachem, dawny ośrodek polonijny, tablice pomordowanych nauczycieli szkoły polskiej
86.	POTUJCE k. NAKŁA – karny obóz pracy z lat 1940-45, cmentarz ok. 5000 ofiar terroru hitlerowskiego, pałac Potulickich z XIX w. pomnikowy dąb, kaplica późnoklasycystyczna
87.	POTUJCE k. ŻŁOTOWA – dawna gorzelnia dworska, park, stodoła szachulcowa, głaz narzutowy
88.	POPIELEWO – dąb pięcioramienny (200 cm obwodu każde ramię)
89.	RADAWNICA – dwuulicówka, neogotycki pałac Grabowskich z XIX w., neogotycka kuźnia, kamienny kościół z 1888 r., pomnik walki o polskość w latach do 1939 r.
90.	RADZIM – zespół parkowo-pałacowy z dworkiem neogotyckim z XIX w., pomnik i mogiły 5000 ofiar hitleryzmu
91.	RUNOWO KRAJEŃSKIE – ruina renesansowego pałacu Orzelskich z 1595 r. spalonego w 1945 r., park podworski z pomnikami przyrody, kościół późnorenesansowy z 1606 r., epitafia, plebania z XVIII w., młyn wodny, mogiła Wacława Frankowskiego, patrioty założyciela Banku Ludowego w Krajeńcu i Towarzystwa Robotników Polskich tamże
92.	SADKI – nad Rokitką, kościół późnobarokowy fundacji Bnińskich z 1749-60, nagrobki P. Samostrzelskiego i Bnińskich
93.	SALNO – chaty drewniane z XVIII i XIX w.
94.	SAMOSTRZEL – zespół parkowo-pałacowy Bnińskich z XIX w., dąb – 420 cm w pierśnicy – pomnik przyrody
95.	SCHOLASTYKOWO – pałac, Stacja Hodowli Roślin
96.	SĘPOLNO KRAJEŃSKIE – kościół późnobarokowy, fronton klasycystyczny
97.	SKIC – grodzisko wyżynne, były ośrodek polonijny, tablica pamiątkowa pomordowanych nauczycieli
98.	SŁAWIANOWO – kościół szachulcowy z 1806 r., drewniana dzwonnica z 1858 r. z dzwonami z 1621 r. i dwoma z XVIII w., ośrodek polonijny, groby patriotów, tablica pamiątkowa
99.	SŁAWIANOWSKIE JEZIORO – w kształcie krzyża, 276 ha, 8,2 km długości, 0,4 km szerokości, 15 m głębokości
100.	SOKOLE-KUŹNICA – stacja wodna, miejsce walki w 1939 r.
101.	SOSNO – wiatrak holenderski z XIX w., obecnie elektryczny, dom klasycystyczny bogato boniowany z XIX w.
102.	STARA WIŚNIEWKA – wieś wielodrożnicowa, kościół dębowy z 1647 r. budowany na zrąb, odeskowany, kryty gontem, wieża z hełmem i latarnią, dzwonnica wolnostojąca z dzwonami z 1836, 1880 i 1927 r., dworek klasycystyczny z XIX w.
103.	STARE GRONOWO – kościół neoromański z 1802 r., dwór z klasycystyczną facjatką z XIX w., park
104.	STAWNICA – ulicówka, dwór i park, głaz z datą 1795, ośrodek polonijny do 1939 r. w odległości 3 km w zakolu Głomii grodzisko, stromy wał 26 m nad poziomem rzeki – Zamkowa Góra
105.	SOKOLNA – wielodrożnica, pseudogotycki kościół z 1898 r., żeliwne krzyże cmentarne, grodzisko nizinne okrągłe okolone rowem
106.	STRYJEWO JEZIORO – 72,8 ha, dł. 3 km, obok dwa grodziska – nizinne i wyżynne
107.	STRZELEWO – wieś, na nasłonecznionych zboczach krawędzi Wysoczyzny Krajeńskiej, roślinność stepowa (dzwonek syberyjski, czosnek skalny, zawilec wielokwiatowy i in.)
108.	SYPNIEWO – zespół parkowo-pałacowy, pałac eklektyczny z XIX w., kościół konstrukcji szkieletowej z XVII w., wnętrze barokowe, choć rokokowy
109.	„SZCZUTKI” – rezerwat, stanowisko wierzby borówkolistej
110.	ŚLESIN – drewniany kościółek z drugiej połowy XVIII w., pomnik 144 żołnierzy radzieckich, miejsce urodzenia Jana Nepomucena Sadowskiego (1814-87), archeologa, członka PAU, autora wielu prac naukowych
111.	ŚMIŁOWO k. PIŁY – na cmentarzu groby poległych w pierwszych godzinach wojny 1 września 1939 r., architektonicznie ciekawy kościół z 1903 r.
112.	ŚMIŁOWO k. WIĘCBORKA – chałupa drewniana konstrukcji szkieletowej z XIX w.
113.	ŚWIĘTA – chata krajeńska z 1790 r. z wyposażeniem, obiekt filialny Muzeum Ziemi Złotowskiej, były silny ośrodek polskich organizacji społecznych, tablice pamiątkowe, stara kuźnia, murowany korpus wiatraka holendra z 1902 r.
114.	TARNÓWKA – kościół szachulcowy z 1773 r. z wieżą zwieńczoną barokowym hełmem, obelisk upamiętniający walki 1 AWP w 1945 r.

115.	TRYSZCZYŃ – miejsce martyrologii 1500 rozstrzelanych Polaków 1-15.10.1939 r., hydroelektrownia „Tryszczyn”
116.	WAŁDOWO – kościół barokowy z ołtarzami z końca XVIII w., plebania i budynek gospodarczy w stylu klasycy stycznym, chata drewniana z 1830 r.
117.	WAŁDÓWKO – zespół parkowo-pałacowy z dworem z XIX w.
118.	WAWELNO – kościół barokowy (1758-67) z barokowym i rokokowym wystrojem wnętrza, obrazy i rzeźby z 2 połowy XVIII w.
119.	„WAWELNO” – rezerwat florystyczny (okazy sędziwych buków, jesionów i dębów, stanowisko brokiny, w runie marzanka wonna i gwiazdnica wielokwiatowa)
120.	WERSK – chałupy konstrukcji szkieletowej z XIX w., za wsią dawna komora celna, ośrodek polskości do 1939 r.
121.	WIELOWICZ – kościół drewniany z 1766 r., rozbudowany w 1910 r. (nawa i wieża z pruskiego muru)
122.	WIELOWICZEK – w kierunku Płoskowa uwydatniający się w krajobrazie polodowcowym oz o kształcie wysokiego wału
123.	WIĘCBORK – rokokowy kościół z XVIII w., z zachowanym wystrojem wnętrza, chrzcielnica z czarnego marmuru, empirowy nagrobek hr. Michała Potulickiego (1806) z portretem, na tzw. Górze św. Katarzyny kaplica cmentarna z 1787 r., buk 600-letni na tym samym wzgórzu
124.	WILCZE – pole bitwy pod Koronowem 14.10.1410 r. z Krzyżakami
125.	WITOSŁAW – wieś na skraju j. Witosławskiego w ciągu jezior o dużych walorach krajobrazowych
126.	WTELNO – na cmentarzu grób Leona Wyczółkowskiego, kościół z XVIII w. barokowy, feretrony, chata drewniana z końca XVIII w.
127.	WYRZYSK – miasto na wysokości 90 m n.p.m. rozłożone malowniczo wśród pagórkowatej okolicy i na stokach głębokiej doliny Łobżonki na skraju Wysoczyzny Krajeńskiej i doliny Noteci.
128.	WYSOKA – rynek na planie trójkąta, barokowy kościół z 1700-29 r., dzwonnica szachulcowa, pomniki na cmentarzu, groby 19 Polaków straconych jesienią 1939 r. na stoku tzw. Gór Wysockich (156 m n.p.m.)
129.	WZGÓRZA MORZEWSKIE – na stokach miejsce kaźni i pomnik pomordowanych 7.11.1939 r. mieszkańców powiatu chodzieskiego, rozległe widoki na dolinę Noteci.
130.	ZABARTOWO – wieś nad jeziorem Proboszczowskim, przez nie przepływa rzeka Rokitka, zabytkowa chata drewniana, kościół z końca XIX w.
131.	ZAKRZEWO – kościół z kamienia polnego z lat 1839-1841, ks. dr Bolesław Domański dobudował wieżę (1911) i kaplicę (1922), groby działaczy polonijnych, Dom Polski z malowidłami Janiny Kłopotkiej, pomnik bojowników o polskość, tablice pamiątkowe, Izba pamięci, kaplica Matki Boskiej Radosnej patronki Związku Polaków w Niemczech, odsłonięta w 50. rocznicę śmierci prezesa ZPwN (21.04.1989 r.)
132.	„ZIELONA GÓRA” – rezerwat przyrody, w dąbrowie duże skupisko brekiny o obwodzie 90-170 cm, 5 dębów o obwodzie 310-340 cm, aleja lipowa z 1820 r.
133.	ZŁOTÓW – grodzisko wczesnośredniowieczne, kościół farny pw. Wniebowzięcia NMP wczesnobarokowy z lat 1661-1664 wysokiej klasy architektonicznej, fasada bezwieżowa, wnętrze bogato dekorowane, klasycystyczny kościół pw. św. Stanisława Kostki z lat 1829-31, neogotycki kościół św. Rocha z 1903 r., spichrz z 1780 r., zespół zabudowań pałacowych usytuowanych w podkowie, Muzeum Ziemi Złotowskiej (szachulec), pomnik Piasta, cmentarz wojenny, budynek b. V Dzielnicy ZPwN, liczne tablice pamiątkowe
134.	ŻUŁAWKA – dawna wieś olęderska, osada rybacka (zagrody drewniane)
135.	ŻYDOWSKA GÓRA – piaszczysty pagórek (130 m n.p.m.) – dawny kirkut w Złotowie.